



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

III. Quidnam sit Praxis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95346)

DVBIUM III.

De Divisionibus Scientiarum.

PARAGRAPHVS I.

Divisiones scientiarum.

RESOLUTIO I.

LXXXIII. **D**ico 1^o, Scientia dividitur 1^o, in Actuale & Habitualemente.

LXXXIV. Actualis est Conclusio Demonstrationis, sive actus intellectus illatus ex præmissis necessariis, &c.

LXXXV. Habitualemente est habitus, seu qualitas à tali actu in intellectu relicta, facilitans nos ad similes actus eliciendos; an autem hæc qualitas sit distincta à speciebus istorum actuum relicta in intellectu? dicitur in libris Animasticis.

LXXXVI. Dividitur 2^o, in Speculativam & Practicam, de quibus Paragrapho 2^o.

LXXXVII. Dividitur 3^o, in Subalternantem & Subalternatam, de quibus Paragrapho 5^o.

PARAGRAPHVS II.

Quanam dicatur Scientia Speculativa, & quæ Practica.

RESOLUTIO I.

LXXXVIII. **D**ico 1^o, Scientia Speculativa (quæ à speculando dicitur, quia nimirum tota est ex natura sua in speculatione seu contemplatione sui objecti, nec transit ad illud quatenus per suam directionem operabile, quasi ipsa posita, jam sit liberum voluntati creatæ imperare ipsius executionem potentia, cui convenit illud exequi) ab Aristotele lib. 1^o. Metaph. cap. 1^o. & 2^o. definitur, Speculatio, quæ sistit in sola contemplatione sui objecti: talis autem est Scientia de Deo, Angelis, Cælis, &c. quia nec Deus, nec Angeli, &c. sunt per directionem talis Scientiæ operabiles, quasi, ipsa posita, sit liberum voluntati creatæ imperare ipsorum executionem, &c.

RESOLUTIO II.

LXXXIX. **D**ico 2^o, Scientia Practica (quæ, è contrà ab agendo, seu practican-do, dicitur, quia scilicet, præterquam quod naturam sui objecti contempletur, ulterius transit ad illud, quatenus per suam directionem, regularum traditionem & præceptorum, quomodo fieri possit & debeat, operabile, è quod, ipsa posita, jam sit liberum, &c.) est, quæ non sistit in sola contemplatione sui objecti, sed est proxima regula operis: unde optimè Commentator commento 3^o exponens verba Aristotelis; per speculativam (puta Scientiam) Scimus, ut sciamus; per practicam vero sumus scientes, ut operemur; quia practica finis opus. Talis autem Scientia practica est hæc conclusio, Omne quod explicat naturam rei debet constare genere & differentiâ; sed omnis definitio est talis; ergo omnis definitio debet constare genere & differentiâ; liberum enim est voluntati, directione hac, regulâ & præcepto positâ, imperare intellectui, cui convenit definire, executionem definitionis in certa materia: unde cognitio Practicæ rectè dicitur ab Aristotele 3^o de anima cap. 10^o. Text. 5^o. principium operis, id est, principium effi-

ciendi suum objectum; & à D. Thoma q. 14. de verit. art. 4^o. Proxima regula operis: puta per suam directionem è quod ipsa posita, &c.

PARAGRAPHVS III.

Quidnam sit Praxis.

RESOLUTIO.

C. **D**ico, Praxis (nisi moveatur quæstio de nomine) est quicumque actus, per Scientiam aliquam dirigibilis, sive intellectus sit, sive voluntatis, aut alterius potentia ab his distincta, ita Eximius P. Noster Bacho in 1^{um} Sent. q. 4. Prologi art. 2^o § 1^o, ubi de operatione intellectus, de qua solum est difficultas, ait, Operatio practica (quæ vocatur praxis) accipitur pro omni operatione intellectus, quæ intellectus considerat scibilia ut operabilia: Et § 2^o propter alias auctoritates Aristotelis & Commentatoris. 3. de anima, & 6. Metaph. & 6. Et hic, quæ dicunt, quod voluntas est primum principium artificialium & operabilium, & ita videntur dicere, quod prima Praxis est in voluntate. Ideo dico (hic Bachonis præcitati Solutio) quod dupliciter facit voluntas ad Praxim: uno modo antecedenter & dispositivè, & hoc est in generatione ipsius: alio modo consequenter & executivè, puta quando imperat aut eligit prosecutionem ejus, quod dictatum est: tunc dico 1^o, quod verum est, quod istos duos actus attribuit Praxi: 2^o dico, quod neuter perinet ad quidditatem Praxi.

CI. Probat, quia nullus actus rectè Praxis dicitur, nisi quatenus ex præsupposita regulatione aut directione intellectus, à voluntate, ut secundum illam fiat, præcipi potest; atqui etiam actus intellectus, ut prudentiæ, studii, orationis mentalis, &c. à voluntate ut fiat, præcipi potest: cur enim minus, quam actus voluntatis, potentia loco-motivæ, visivæ, &c. ergo, &c. minor patet: major sumitur ex Aristotele 6^o. Metaph. & alibi, ubi dicit principium praxeos esse electionem: & idem Bacho § 2^o citato Praxis est secundum electionem hominis operatio: & paulo post, Electio verò, (ait Commentator) est de duobus propositis judicium hominis hoc præ altero proponens, ibi est præsupposita regulatio & directio intellectus; sequitur autem post electionem motus & impetus ad actum; hic voluntatis, ut fiat secundum istam intellectus regulationem, imperium. Quod autem PP. Nostri Complut. Logic. Disp. 13. q. 6. dicant, argumentum, quo dicitur Praxim esse opus sive actum cujus principium est electio, esse indignum, cui Philosophus respondeat, non est satis dignum de tanti Doctoris & fratris dicto sentimentum; præsertim cum aliâ ratione non moveantur, quam quod probet nullam dari Scientiam speculativam, quia omnes actus cujuscumque Scientiæ sunt imperio voluntatis. Non enim dicit omnem actum factum imperio voluntatis esse practicum aut Scientiam practicam, sed electum sive judicatum ex duobus propositis, id est, regulatis, directis, &c. præ alio, ut consideranti patebit.

CII. Confirmatur 1^o, quia non est, cur non æquæ Scientia modum & regulas præscribat, secundum quas fiat actus intellectus, quam actus artis fabrilis, ergo, &c.

CIII. Confirmatur 2^o, reverâ, si hic actus intellectus, Homo est animal rationale, spectetur quatenus ab hoc actu Logicæ docentis, Omnis definitio constare debet genere & differentiâ, dirigitur, est Praxis;

xis; ut representat suum objectum præcisè, est speculatio, ut patet, ergò, &c.

CIV. Obijcies tamen, Intellectus extensione fit practicus; sed extensio est ad actus alterius potentia, ergò, &c.

CV. Respondeo negando minorem; quia extensio, etiam fit ad actus proprios non existentes, cum incipiunt existere, ut consideranti patebit: melius tamen dicitur intellectus extensione speculationis ad directionem operis fieri practicus. Ita præcitatus Bacho eodem loco: *ex hoc autem, quod intellectus tendit in objectum considerando ipsum ut applicabile ad opus, dictando quid imitandum, & quid fugiendum, tali extensione fit practicus, & ita praxis completur omnino in intellectu.*

CVI. Instabis, actus intellectus sunt speculationes; ergò intellectus, extensione ad proprios actus, non fit practicus: probatur consequentia; quia per solam extensionem ad praxim fit practicus; speculationes verò non sunt praxes, ergò, &c.

CVII. Respondeo distinguendo majorem: actus intellectus sunt speculationes respectu proprii objecti, siue quà actus non tradentes præcepta & regulas, secundum quas fieri debet (quomodo se habent præmissæ ad conclusionem) concedo antecedens: respectu alterius actus directi, siue quà actus tradentes suas præcepta regulas & secundum quas fieri debet, nego antecedens; non enim video cur minus unus actus intellectus per alium dirigi possit, quam unus actus voluntatis per actum intellectus.

PARAGRAPHVS IV.

A quo fine Scientia aliqua dicatur Speculativa aut Practica.

CVIII. **A**ntè Resolutionem Nota Scientia alicujus esse duplicem finem; unum intrinsecum, & dicitur finis ipsius Scientia; quia scilicet Scientia per se & ex natura sua tendit in illum; quomodo frenifactoria artis finis intrinsecus est frenum: alterum extrinsecum, & dicitur finis scientis; quia scilicet sciens in illum refert suam Scientiam, ità frena-facientis finis extrinsecus est domare equos, victum lucrari, vel quidpiam simile, pro varia scientis intentione. Hoc præmissò, sit

RESOLUTIO.

CIX. **D**ico, Scientiam dici speculativam, aut practicam, à fine intrinseco; tum quia ille unus, tum quia Scientia in illum ex natura sua tendit; alter verò multiplex & varius; & in illum Scientia non nisi per accidens tendit, ut consideranti patebit, ergò, &c.

PARAGRAPHVS V.

Qua Scientia sit subalternans, & qua subalternata:

Qua subalternatio ad illas sufficiat, & qua non sufficiat.

RESOLUTIO I.

CX. **D**ico 1º, Scientia subalternans dicitur, à qua dependet altera; subalternata verò,

quæ dependet ab altera: pro cuius intelligentia clariori,

CXI. Nota, tribus modis unam Scientiam posse ab altera dependere, siue alteri subalternari, juxta Aristotelem 1º. Post. cap. 9º.

CXII. 1º. ratione finis, cum scilicet finis unius ordinatur ad finem alterius, siue cum finis unius continetur sub fine alterius: sic ars frenifactoria ordinatur ad equestrem, equestris ad militarem, &c.

CXIII. 2º. Ratione Principiorum, cum scilicet unius Scientia principia, siue præmissæ, demonstrantur in alia Scientia, siue sunt conclusiones alterius; ex quo rectè dicitur conformiter ad Aristotelem 1º. Post. Text. 100. Scientiam subalternatam se habere ad subalternantem; sicut demonstratio quia ad demonstrationem propter quid; nam sicut hujus principia (saltem 1ª, & immediata) in illa non demonstrantur, sed bene illius; ità subalternantis principia, in hac non demonstrantur, bene autem subalternatæ in subalternante.

CXIV. 3º. Ratione objecti, cum scilicet objectum unius contractum per aliquod accidens, continetur sub objecto alterius secundum se sumptum.

RESOLUTIO II.

CXV. **D**ico 2º, pro hac re confusissima, si quis singula minutatim velit discutere, ut notat P. Comptonus Disput. 19. de anima Sect. 2ª. Subalternatio ratione finis aut principiorum, non sufficit ad hoc, ut aliqua Scientia dicatur subalternata; sed requiritur ut sit subalternatio ratione objecti, sic ut objectum unius contractum per aliquod accidens, contineatur sub objecto alterius. Ità PP. Nostri Complutenses post multos alios. Log. Disp. 19. q. 1ª.

CXVI. Probatur, quia Scientia subalternata & subalternans debent plus quam pars & pars ejusdem Scientia distingui; sed si dicta subordinatio sufficeret, non aliter distinguerentur, ut patet ex partibus Logica, quarum illa, quæ est de demonstratione per definitionem v.g. subalternatur quoad finem & principia, illi, quæ est de definitione, ergò, &c.

CXVII. Confirmatur, Scientia subalternata debet se habere ad subalternantem, sicut numerus sonorus ad numerum, sicut homo albus ad hominem, &c. sed hæc distinguuntur aliter, quam fine & principiis intrinsecis, puta accidente super-addito, ergò, &c. minor patet, probatur major ex Aristotele 1º. Post. Textu 20. ubi docet, *Subjectum subalternata debere esse alterum à subjecto subalternantis.* Et lib. 2º. cap. 10. de Scientia subalternante, & subalternata loquens ait, *hujusmodi autem sunt, quæcumque sic se habent ad invicem, quod alterum sub altero est;* ly verò alterum importat solam distinctionem accidentalem, ut monuimus in Porphyrio. Ex his

CXVIII. Colliges, subalternationem ratione finis, principiorum & objecti, debere simul concurrere ad hoc, ut una Scientia dicatur subalternata, altera subalternans; cavendum tamen ne objectum subalternatæ dicatur; aut essentialiter diversum ab objecto subalternantis, quomodo se habet Scientia de homine ad Scientiam de animali; aut ità accidentaliter diversum, ut præcisè de accidente, per quod differt, aliquid demonstret; quia alioqui nulla esset subalternatio principiorum, sed principia omnino